

Suomen toimintaryhmätyö pähkinänkuoressa

Suomessa on 58 paikallista toimintaryhmää. Ryhmät saavat rahoituksensa neljästä eri ohjelmasta: Yhteisöaloite LEADER+ rahoittaa 25 ryhmää, alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma (ALMA) rahoittaa 19 ryhmää, tavoite I -ohjelma rahoittaa 6 ryhmää ja kansallinen POMO+ -ohjelma rahoittaa 7 ryhmää. Yksi ryhmä saa rahoituksensa sekä ALMA että tavoite I -ohjelmasta.

Toimintaryhmätyön periaatteet ovat kaikille toimintaryhmille samanlaiset rahoittavasta ohjelmasta riippumatta. Suomen toimintaryhmien tunnuspiirteitä ja keskeisiä toimintaperiaatteita ovat seuraavat asiat:

- Toimintaryhmät ovat organisoituneet rekisteröidyiksi yhdistyksiksi, jotka ovat avoimia kaikille alueen ihmisille ja yhteisöille.
- Kaikkien toimintaryhmien hallitukset noudattavat kolmikanta-periaatetta. Tällöin hallituksen jäsenistä kolmannes on kuntien edustajia, kolmannes on yhteisöjen edustajia (yrittäjäjärjestöt, kyläyhdistykset ja muut järjestöt ja yhdistykset) ja kolmannes alueen yksittäisiä asukkaita. Lisäksi yhdistyksen sääntöihin on kirjattu säännöllinen hallituksen jäsenen vaihtuvuusvelvollisuus. Tämä varmistaa sen, että hallituksessa tulevat erilaiset näkemykset edustetuiksi ja uudet ihmiset pääsevät mukaan toimintaan.
- Kaikki toimintaryhmät ovat laatineet kehittämissuunnitelman yhdessä alueensa asukkaiden ja yhteisöjen kanssa. Suunnitelmaa toteutetaan pääasiassa kehittämis- ja yritysryhmien avulla.
- Alueen kunnat ovat sitoutuneet toimintaryhmien toimintaan. Kunnat rahoittavat koko toimintaryhmätyön julkisista kustannuksista 20 prosenttia. Tämän paikallisen julkisen rahoituksen kukin toimintaryhmä on neuvotellut itse.
- Toimintaryhmä ja TE- keskus myöntävät yhdellä hankepäätöksellä EU:n, valtion ja kuntien rahoitusosuuden. Hankehakija vastaa vain yksityisen rahoituksen järjestämisestä.
- Hankkeiden päätöksenteko on jaettu toimintaryhmille ja TE-keskuksille. Toimintaryhmillä on tarkoituksenmukaisuusharkinta ja TE-keskuksilla laillisuusharkinta.
- Kaikkien toimintaryhmien on mahdollista osallistua kansainvälisiin hankkeisiin ja rahoittaa niitä.
- Kaikkia toimintaryhmiä palvelee yksi verkostoyksikkö, Suomen Kylätoiminta ry.

Toimintaryhmät ovat palkanneet **henkilöstöä** hoitamaan käytännön asioita kuten kouluttamista, tiedottamista ja aktivointia. Lisäksi toimintaryhmä auttaa avustuksen hakijoita ja hankkeiden toteuttajia hankkeiden valmistelussa, toteuttamisessa ja asioinnissa viranomaisien kanssa. Keskimäärin toimintaryhmillä on palveluksessaan 1,8 henkilötyövuotta.

Toimintaryhmien alueiden koko vaihtelee 1 000 neliökilometristä 49 000 neliökilometriin. Asukasmäärä pienimmän ryhmän toiminta-alueella on 14 000 henkilöä ja suurimman 80 000 henkilöä. Keskimäärin yhden toimintaryhmän alueella on 41 000 asukasta.

Toimintaryhmien julkinen rahoitus vuosille 2001-2006 on yhteensä arvioilta 220 miljoonaa euroa. Tästä EU:n rahoitusta on 85 miljoonaa euroa ja valtion rahoitusta 90 miljoonaa euroa. LEADER+ ja POMO+ ohjelmissa on tavoitteena saada 35 prosenttia yksityistä rahoitusta julkisen rahoituksen lisäksi. Vastaavasti myös ALMA- ja tavoite I toimintaryhmien hankkeissa täytyy olla yksityistä rahoitusta. Keskimäärin yhden toimintaryhmän rahoitus kuudeksi vuodeksi on 3,9 miljoonaa euroa.

Toimintaryhmät olivat vuoden 2004 loppuun mennessä rahoittaneet 4 700 hanketta, kaiken kaikkiaan hankkeita tulee olemaan tällä ohjelmakaudella noin 7 000. Hankkeista noin 80 prosenttia on kehittämishankkeita ja noin 20 prosenttia yritystukia. Kansainvälisiä hankkeita on rahoitettu noin 50, tämä on kaikista hankkeista vain noin yhden prosentin.

Kaikilla **toimintaryhmillä on mahdollisuus rahoittaa** kehittämishankkeita ja maatilayrityksien yritysten hankkeita. Tuki voi kohdistua kehittämisen lisäksi rakentamiseen, koneiden ja laitteiden hankintaan, koulutukseen ja yrityksen käynnistämisen palkkakuluihin. Lisäksi LEADER+ -toimintaryhmät voivat tukea kaikkia maaseudun pienyrityksiä (myös ei maatilayrityksiksi) kunhan ne työllistävät alle viisi henkilötyövuotta. LEADER+ -ryhmät voivat rahoittaa myös koulutusta kaikille alueen asukkaille. Hankkeet ovat sisällöltään ja tavoitteiltaan hyvin erilaisia. Toimintaryhmillä on paljon mm. kylän kehittämiseen, matkailuun, yhteistyöhön, aktiivointiin, nuorisoon, kulttuuriin ja yrityksiin liittyviä hankkeita.

Suomessa **toimintaryhmien hankkeiden päätöksenteko** on jaettu toimintaryhmien ja TE-keskusten maaseutuosaston välillä. Toimintaryhmät tekevät tarkoituksenmukaisuusharkinnan ja TE-keskukset laillisuusharkinnan. Käytännössä toimintaryhmät päättävät hallituksen kokouksessa mitä hankkeita haluavat rahoittaa. TE-keskus tarkistaa hankkeiden säästönmukaisuuden. TE-keskus voi kieltää hankkeen rahoituksen vain, jos hanke on Suomen tai EU säästöjen vastainen. TE-keskus ei voi rahoittaa hanketta, jos toimintaryhmä on tehnyt kielteisen päätöksen.

TE-keskus eli työvoima- ja elinkeinokeskus on osa valtion aluehallintoa. TE-keskuksessa toimivat maaseutu-, työvoima- ja yritysosastot. Suomessa on 15 alueellista TE-keskusta, joissa työskentelee yhteensä noin 2 000 ihmistä. Toimintaryhmäasioiden parissa työskentelee päätoimisesti noin 25 ihmistä.

Kaikki Suomen **toimintaryhmät voivat osallistua kansainvälisiin hankkeisiin ja rahoittaa niitä.** Kansainvälisten hankkeiden edellytyksenä on, että yhteistyömaassa rahoitettava hanke on toimintaryhmän tai vastaavan paikallisen ryhmittymän hyväksymä. Suomen toimintaryhmät voivat tehdä kaikkien Euroopan toimintaryhmien kanssa yhteistyötä rahoittavasta ohjelmasta ja valituista teemoista välittämättä. Uusissa jäsenmaissa ja hakijamaissa kumppaneiksi tai hankkeiden hyväksyjiksi käyvät kaikki toimintaansa aloittelevat paikalliset ryhmittymät.

Suomen toimintaryhmät voivat rahoittaa hankkeistaan vain omat osuutensa. Muiden maiden toimintaryhmien tulee rahoittaa omat osuutensa itse. Hankkeen tulee saada alustava hyväksyminen kaikista mukana olevista maista, ennen kuin TE-keskuksen maaseutuosasto voi tehdä myöntävän päätöksen hankkeen suomalaisesta osiosta. Suomessa kansainvälisen hankkeen rahoitusta haetaan kunkin ohjelman omalla lomakkeella. Hakumenettelyssä ja päätöksenteossa sovelletaan samaa lainsäädäntöä kuin muissakin hankkeissa. Kansainvälisistä hankkeista tulee tehdä kaikkien osapuolten hyväksymä sopimus, jossa sovitaan mm. rahoitusosuuksista, aikatauluista sekä vastuista. Muiden maiden toimintaryhmien tulee rahoittaa omat osuutensa itse. Hankkeen tulee saada alustava hyväksyminen kaikista mukana olevista maista, ennen kuin TE-keskuksen maaseutuosasto voi tehdä myöntävän päätöksen hankkeen suomalaisesta osiosta. Suomessa kansainvälisen hankkeen rahoitusta haetaan kunkin ohjelman omalla lomakkeella. Hakumenettelyssä ja päätöksenteossa sovelletaan samaa lainsäädäntöä ja tukitasoja kuin muissakin hankkeissa. Kansainvälisistä hankkeista tulee tehdä kaikkien osapuolten hyväksymä sopimus, jossa sovitaan mm. rahoitusosuuksista, aikatauluista sekä vastuista.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa mielellään lisätietoa toimintaryhmäasioista. Internetistä tietoa löytyy suomeksi osoitteesta www.mmm.fi/toimintaryhmat ja englanniksi www.mmm.fi/lag sekä ruotsiksi www.mmm.fi/aktiosgrupper. Sähköpostilla lisätietoja toimintaryhmäasioista saa osoitteesta lag@mmm.fi. Maa- ja metsätalousministeriössä lisätietoja antavat Eero Uusitalo (toimintaryhmätyöryhmä pj), Salla Laukka (LEADER+), Risto Matti Niemi (POMO+), Ari Lindqvist (LEADER+ ja POMO+), Marjatta Koskinen ja Raisa Ikonen (tavoite I ja ALMA).